GENERALINIO ADVOKATO PAOLO MENGOZZI IŠVADA,

pateikta 2008 m. rugsėjo 11 d.[1]

I — Įvadas

1. 2007 m. kovo 15 d. Nutartimi *Bayerisches Landessozialgericht München* (Vokietija) pagal EB 234 straipsnį pateikė Teisingumo Teismui du prejudicinius klausimus; pirmasis susijęs su 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71[2] 19 straipsnio 1 dalies a punkto, o antrasis – su EB 18, 39 ir 49 straipsnių išaiškinimu.

2. Šie klausimai iškilo nagrinėjant bylą, kurią Petra Von Chamier-Glisczinski iškėlė *Deutsche Angestellten-Krankenkasse* (toliau – *DAK*) dėl jos priėmimo į slaugos namus Austrijoje išlaidų atlyginimo.

1 — Originalo kalba: italų.
2 — OL L 149, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 t., 1 sk., p. 35.

II — Teisinis pagrindas

A — *Bendrijos teisė*

1. Reikšmingos Sutarties nuostatos

3. EB 18 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, laikydamasis šioje Sutartyje ir jai įgyvendinti priimtuose teisės aktuose nustatytų apribojimų bei sąlygų.“

4. EB 39 straipsnio 1–3 dalyse numatyta:

„1. Bendrijoje užtikrinama darbuotojų judėjimo laisvė.

2. Tokia judėjimo laisvė reiškia, kad įdarbinimo, darbo užmokesčio ir kitų darbo ir užimtumo sąlygų atžvilgiu panaikinama bet kokia valstybių narių darbuotojų diskriminacija dėl pilietybės.

3. Ji suteikia teisę, galimą riboti tik viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir visuomenės sveikatos sumetimais:

a) priimti faktiškai pateiktus pasiūlymus įsidarbinti;

b) šiuo tikslu laisvai judėti valstybių narių teritorijoje;

c) apsigyventi bet kurioje valstybėje narėje siekiant dirbti pagal tos valstybės piliečių įsidarbinimą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus;

d) laikantis Komisijos įgyvendinimo reglamentuose nustatytų sąlygų, pasilikti gyventi valstybės narės teritorijoje pasibaigus darbo joje laikui.“

5. EB 49 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatyta:

„Pagal toliau išdėstytas nuostatas Bendrijoje uždraudžiami laisvės teikti paslaugas apribojimai, taikomi valstybių narių nacionaliniams subjektams, kurie yra įsisteigę kitoje Bendrijos valstybėje negu valstybė, kurios subjektu yra asmuo, kuriam tos paslaugos teikiamos.“

2. Išvestinė teisė

6. Nacionalinių socialinę apsaugą reglamentuojančių teisės aktų skirtumai neginčijamai sudaro laisvo darbuotojų judėjimo kliūtį. Dėl šios priežasties Romos sutarties autoriai patikėjo Tarybai kompetenciją imtis „prie-

monių, būtinų laisvam judėjimui užtikrinti“ šiame sektoriuje. Sutarties 51 straipsnyje (po pakeitimų – EB 42 straipsnis), be kita ko, numatyta sukurti sistemą, „kaip migruojantiems darbuotojams ir jų išlaikytiniams užtikrinti:

a) pagal kelių valstybių įstatymų nustatomų visų prilyginamųjų laikotarpių sudėtį, kad jie įgytų ir išlaikytų teisę į socialines išmokas ir kad būtų galima apskaičiuoti tų išmokų dydį;

b) socialinių išmokų mokėjimą asmenims, gyvenantiems valstybių narių teritorijose.“

7. Šią kompetenciją Taryba įgyvendino jau nuo 1958 m., priimdama nuostatas dėl nacionalinės teisės normų įvairiose socialinės apsaugos srityse koordinavimo, kurios turėjo galioti įvairioms šių normų reglamentuojamoms rizikos rūšims. Šiuo metu šį koordinavimą užtikrina Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71[3], kurio pirminė redakcija buvo ne kartą keista.

3 — Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 nuostatas papildo 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 574/72, nustatantis Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, įgyvendinimo tvarką (OL 74, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 t., 1 sk., p. 83).

8. Nagrinėjamai bylai visų pirma reikšmingos šio reglamento 19 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies pirmoji pastraipa, kuriose nustatyta:

„1. Pagal darbo sutartį dirbantis asmuo arba savarankiškai dirbantis asmuo, gyvenantis valstybės narės, kitos nei kompetentinga valstybė, teritorijoje, įvykdęs kompetentingos valstybės teisės aktais nustatytas sąlygas įgyti teisei gauti išmokas, kur reikia atsižvelgiant į 18 straipsnio nuostatas, toje valstybėje, kurioje jis gyvena, gauna:

a) išmokas natūra, kurias kompetentingos įstaigos sąskaita teikia gyvenamosios vietos įstaiga pagal tos įstaigos administruojamų teisės aktų nuostatas, tartum jis būtų joje apdraustas;

b) išmokas pinigais, kurias moka kompetentinga įstaiga pagal jos administruojamus teisės aktus. Tačiau kompetentingos įstaigos ir gyvenamosios vietos įstaigos susitarimu tas išmokas pagal kompetentingos valstybės teisės aktų nuostatas gali mokėti pastaroji įstaiga pirmosios įstaigos sąskaita.

2. 1 dalies nuostatos analogiškai taikomos šeimos nariams, gyvenantiems valstybės narės, kitos nei kompetentinga valstybė, teritorijoje, jeigu jie neturi teisės į tokias išmokas pagal valstybės, kurios teritorijoje jie gyvena, teisės aktus.“

9. Taip pat reikia atsižvelgti į aptariamo reglamento 22 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį, kurios tekstas yra toks:

„1. Pagal darbo sutartį dirbantis asmuo arba savarankiškai dirbantis asmuo, įvykdęs kompetentingos valstybės teisės aktais nustatytas sąlygas teisei į išmoką, kur reikia, atsižvelgiant į 18 straipsnio nuostatas, ir:

<…>

b) kuris, įgijęs teisę gauti kompetentingos įstaigos mokamas išmokas, gavo tos įstaigos leidimą sugrįžti į valstybės narės, kurioje jis gyvena, teritoriją arba persikelti gyventi į kitos valstybės narės teritoriją, arba

<…>

gauna:

i) išmokas natūra, kurias kompetentingos įstaigos sąskaita teikia buvimo ar gyvenamosios vietos įstaiga pagal jos administruojamų teisės aktų nuostatas, tartum šioje įstaigoje jis būtų apdraustas; tačiau išmokų teikimo trukmė nustatoma pagal kompetentingos valstybės teisės aktus; <…>“

10. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmajame klausime daro nuorodą ir į 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68[4] dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje 10 straipsnį. Šis straipsnis buvo panaikintas[5] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies

4 — OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 t., 1 sk., p. 15.

5 — Nuo 2006 m. balandžio 30 d.

keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB[6], 38 straipsniu. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Asmenys, nepriklausomai nuo jų pilietybės, turi teisę gyventi kartu su valstybės narės piliečiu, kuris dirba kitos valstybės narės teritorijoje, jeigu jie yra:

a) jo sutuoktinis ir vaikai iki 21 metų arba jo išlaikytiniai;

b) jo išlaikomi giminaičiai pagal kylančią tokio darbuotojo ir jo sutuoktinio genealogijos liniją.“

B — *Nacionalinė teisė*

11. Atsakydama į Teisingumo Teismo klausimą, Vokietijos vyriausybė bendrais bruožais pristatė slaugos rizikos draudimo reglamentavimą *Sozialgesetzbuch* (Socialinis kodeksas, SGB) XI knygoje.

12. Šis reglamentavimas numato tris išmokų slaugos reikalingiems asmenims formas.

13. SGB XI knygos 36 straipsnyje nustatyta, kad namuose slaugomi slaugos reikalingi asmenys turi teisę gauti *išmokas natūra*, kurias teikia ambulatorinių slaugos tarnybų, sudariusių aprūpinimo sutartį su slaugos draudimo įstaiga, darbuotojai. Šių paslaugų sąnaudas iki tam tikros maksimalios ribos, kuri priklauso nuo gavėjo slaugos poreikio, apmoka draudimo įstaiga. III slaugos grupės atveju ši riba yra 1432 eurai per mėnesį ir neįprastai intensyvios ir didelės apimties slaugos, sukeliančios ypač dideles išlaidas, atvejais gali būti padidinta iki 1918 eurų. Draudimo įstaiga apmoka slaugos paslaugas pagal tarifus, nustatytus su įvairiomis ambulatorinės slaugos tarnybomis sudarytose paslaugų sutartyse. Medicininis gydymas namuose nepriskiriamas prie išmokų natūra 36 straipsnio prasme ir jį apmoka sveikatos draudimo įstaiga.

14. SGB XI knygos 37 straipsnyje nustatyta, kad užtikrinant būtinąją slaugą namuose patys slaugos reikalingi asmenys turi teisę į *mėnesinę slaugos pašalpą*. Slaugos pašalpą jos gavėjas gali naudoti laisvai, taip pat paslaugoms, kurių nedengia draudimas arba kurias suteikia sutartį sudariusioms slaugos tarny-

6 — OL L 158, p. 77.

boms nepriklausantys asmenys, apmokėti. Slaugos pašalpos dydis taip pat priklauso nuo slaugos poreikio. III slaugos grupės atveju šią sumą sudaro 665 eurai per mėnesį.

15. SGB XI knygos 38 straipsnyje reglamentuojamos vadinamosios *mišrios* išmokos. Pagal šią nuostatą apdraustasis, pasinaudojantis tik dalimi jam priklausančių išmokų natūra, *tuo pačiu metu* gali gauti slaugos pašalpą pagal 37 straipsnį, kurios dydis sumažinamas tam tikru procentu, atitinkančiu panaudotas išmokas natūra. Gavėjas pats sprendžia, kokia dalimi jis pasinaudoja išmokomis natūra. Mišriomis išmokomis siekiama suteikti galimybę lanksčiai ir savarankiškai organizuoti slaugos reikalingų asmenų slaugą namuose.

16. Paslaugas, viršijančias slaugos draudimo įstaigos numatytas maksimalias ribas, apmoka slaugos reikalingas asmuo.

17. Galiausiai pagal SGB XI knygos 43 straipsnį, į kurį daro nuorodą Komisija savo pastabose, slaugos reikalingi asmenys turi teisę pasinaudoti visiškai stacionaria slauga, jeigu jų neįmanoma slaugyti namuose arba iš dalies stacionariai arba kai tai nėra įmanoma dėl konkretaus atvejo ypatumų. Slaugos draudimo įstaiga fiksuota suma padengia su slauga susijusias išlaidas, medicininės slaugos paslaugų bei socialinės priežiūros išlaidas. Ši suma III slaugos grupės asmenų atveju sudaro 1432 eurus. Slaugos draudimo įstaigos apmokama suma iš viso negali viršyti 75 % slaugos tarifo ir slaugos reikalingo asmens apgyvendinimo bei maitinimo išlaidų sumos. 43 straipsnyje taip pat numatyta, kad metinės slaugos draudimo įstaigos išlaidos visiškai stacionariai joje apdrausto slaugos reikalingo asmens slaugai vidutiniškai negali viršyti 15 339 eurų asmeniui. Ši maksimali riba gali būti viršyta išimtiniais atvejais. Apdraustasis, pasirinkęs visišką stacionarią slaugą, nepaisant to, kad, slaugos draudimo įstaigos konstatavimu, tai nėra būtina, greta slauga susijusių išlaidų gauna 36 straipsnyje jo slaugos grupei nustatyto dydžio priedą.

III — Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

18. Miunchene gyvenanti Vokietijos pilietė P. von Chamier-Gliszczinski, būdama pripažinta slaugos reikalingu asmeniu, gavo iš socialinio draudimo įstaigos DAK, kurioje ji buvo apdrausta per savo sutuoktinį, SGB XI knygos 38 straipsnyje numatytas slaugos draudimo išmokas (mišrios išmokos).

19. 2001 m. rugpjūčio 27 d. P. von Chamier-Glisczinski paprašė DAK suteikti jai pagal Vokietijos reglamentavimą priklausančias išmokas natūra Austrijos slaugos namuose, į kuriuos norėjo būti paskirta. Šį prašymą DAK atmetė 2001 m. rugpjūčio 31 d. Sprendimu, motyvuodama tuo, kad Austrijos socialinio draudimo sistema tokiu atveju kaip P. von Chamier-Glisczinski joje apsidraudusiems asmenims nenumato išmokų natūra. DAK nuomone, dėl šios priežasties ji turėjo teisę gauti tik Vokietijoje mokamą slaugos pašalpą pagal III slaugos grupę – 1 300 DEM (664,68 euro).

20. Nuo 2001 m. rugsėjo 17 d. iki 2003 m. gruodžio 18 d. P. von Chamier-Glisczinski buvo slaugoma valstybės pripažintuose slaugos namuose Austrijoje, į kuriuos, remiantis nutartimi dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, ji kreipėsi dėl to, kad jos sutuoktinis ketino ieškoti užimtumo Austrijoje.

21. 2002 m. kovo 20 d. Sprendimu DAK atmetė P. von Chamier-Glisczinski skundą dėl 2001 m. rugpjūčio 31 d. Sprendimo. Dėl šio sprendimo pateiktą teisminį skundą *Sozialgericht München* atmetė 2005 m. spalio 11 d. Sprendimu. P. von Chamier-Glisczinski apskundė šį teismo sprendimą *Bayerisches Landessozialgericht München* ir toliau prašė atlyginti Austrijos slaugos įstaigoje patirtas išlaidas, kurias sudarė skirtumas tarp jau suteiktos slaugos pašalpos ir maksimalios ribos, iki kurios pagal SGB XI knygos 36 straipsnį kompetentinga įstaiga moka išmokas natūra III slaugos grupės slaugos reikalingų asmenų atveju.

22. Manydamas, kad ginčo sprendimas priklauso nuo Bendrijos teisės išaiškinimo, *Bayerisches Landessozialgericht München* sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento 1408/71 19 straipsnio 1 dalies a punktas, prireikus kartu su šio straipsnio 2 dalimi, atsižvelgiant į EB 18 straipsnį ir EB 39 bei 49 straipsnius kartu su Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbantis asmuo arba jų šeimos nariai negauna išmokų pinigais ar kompensacijos iš gyvenamosios vietos draudimo įstaigos kompetentingos draudimo įstaigos sąskaita, kai pagal pirmajai įstaigai galiojančias teisės normas šioje draudimo įstaigoje apdraustiesiems asmenims nenumatytos jokios išmokos natūra, o numatytos tik išmokos pinigais?

2. Jei tokios reikalavimo teisės nėra, ar, atsižvelgiant į EB 18 straipsnį arba EB 39 ar 49 straipsnius, egzistuoja teisė,

gavus išankstinį leidimą, reikalauti padengti išlaidas, susijusias su buvimu stacionariuose slaugos namuose kitoje valstybėje narėje, neviršijant kompetentingoje valstybėje narėje skirtinų išmokų?“

IV — Procesas Teisingumo Teisme

23. 2007 m. rugsėjo 18 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pranešė Teisingumo Teismui, kad mirus P. von Chamier-Glisczinski, ginčą tęs jos sutuoktinis ir prejudiciniai klausimai išlieka aktualūs.

24. Remdamosi Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnio 2 ir 3 dalimis, rašytines pastabas Teisingumo Teismui pateikė apeliantė pagrindinėje byloje (toliau – apeliantė), Komisija bei Vokietijos ir Norvegijos vyriausybės. Be to, 2008 m. birželio 12 d. posėdyje jos pristatė savo pozicijas žodžiu.

25. Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 104 straipsnio 5 dalį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui buvo nusiųstas prašymas pateikti paaiškinimus. Be to, Teisingumo Teismas pateikė Vokietijos vyriausybei kelis klausimus raštu.

V — Teisinis vertinimas

A — *Įvadinės pastabos*

26. Prieš pradedant nagrinėti prejudicinius klausimus reikia detaliau aptarti faktinį pagrindinės bylos kontekstą, kaip matyti iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo atsakymo į Teisingumo Teismo prašymą pateikti paaiškinimus ir iš per posėdį apeliantės pateiktų paaiškinimų.

27. Atsakydamas į Teisingumo Teismo prašymą pateikti paaiškinimus, *Bayerisches Landessozialgericht München* nusiuntė Teisingumo Teismui du raštus, kurių pirmasis yra surašytas apeliantės atstovo, o antrasis – DAK. Pirmame rašte pažymima, kad per visą P. von Chamier-Glisczinski buvimą Austrijos slaugos namuose jos sutuoktinis buvo išlaikęs gyvenamąją vietą Miunchene, kur dirbo iki 2002 m. birželio 30 dienos. Tačiau nuo 2001 m. rugpjūčio mėnesio pagal susitarimą su savo darbdaviu dėl darbo sutarties nutraukimo jis buvo atleistas nuo darbo pareigų vykdymo. Nuo 2001 m. rugpjūčio mėnesio iki 2003 m. gruodžio mėnesio jis ieškojo profesinės veiklos Austrijoje, kur buvo apsistojusi jo sutuoktinė. Galiausiai nuo 2003 m. gruodžio mėnesio P. von Chamier-Glisczinski sutuoktinis kūrė verslą, kurio buveinė 2004 m. balandžio mėnesį buvo Laufene. O DAK rašte teigiama, kad, kaip matyti iš apeliantės draudimo bylos, P. von Chamier-Glisczinski sutuoktinis nuo 2001 m. rugsėjo 17 d. iki 2002 m. birželio 30 d. dirbo pagal darbo sutartį ir buvo savanoriškai apdraustas atsakovės,

nuo 2002 m. liepos 1 d. iki 2003 m. gruodžio 18 d. jis buvo registruotas kaip darbo ieškantis asmuo darbo biržoje, iš kurios gavo nedarbo pašalpą, ir privalomai apdraustas pas atsakovės, ir galiausiai nuo 2003 m. gruodžio 19 d. jis buvo apdraustas DAK kaip savarankiškai dirbantis asmuo.

28. Per teismo posėdį P. von Chamier-Glisczinski sutuoktinis paaiškino, kad 2001 m. rugpjūčio mėnesį jis pradėjo derybas su viena Austrijos farmacijos įmone, siekdamas pradėti nuosavą verslą. Tačiau šis projektas, paskatinęs jį įsikurti Austrijoje, kur nuo 2001 m. rugsėjo mėnesio buvo apsistojusi jo sutuoktinė, žlugo, nes jis negavo finansavimo.

29. Toliau bus atsižvelgta į pirmiau išdėstytas aplinkybes, nes kai kurios jų turi įtakos atsakymui į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus.

B — *Dėl pirmojo prejudicinio klausimo*

30. Pirmuoju prejudiciniu klausimu *Bayerisches Landessozialghericht München* iš esmės teiraujasi, ar pagal Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 19 straipsnio 1 dalies a punkte numatytą mechanizmą gyvenamosios vietos valstybės narės draudimo įstaiga įpareigota kompetentingos įstaigos sąskaita, prireikus išlaidų kompensavimo ar padengimo forma, teikti pinigines išmokas, jeigu šios valstybės socialinės apsaugos sistemoje, priešingai nei kompetentingos įstaigos valstybėje, nenumatytos išmokos natūra joje apdraustiems asmenims.

31. Taigi pirmuoju klausimu siekiama sužinoti, ar apeliantė pagrindinėje byloje pagal Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 19 straipsnį turi teisę pareikšti reikalavimą dėl piniginės kompensacijos už nagrinėjamas išmokas natūra, kurį ji gali pateikti *savo gyvenamosios vietos valstybės socialinės apsaugos įstaigoms*.

32. Prieš atsakant į pirmąjį klausimą, manau, reikia pastebėti tokius dalykus.

33. Pirmiausia pažymėtina, kad Reglamentas Nr. 1390/81 išplėtė Reglamentų Nr. 1408/71 ir Nr. 574/75 taikymo sritį *ratione personae* savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams. Sutuoktinių von Chamier-Glisczinski situaciją reglamentuoja šie reglamentai, nors per teismo posėdį

paaiškėjo, kad P. von Chamier-Glisczinski sutuoktinis, jo sutuoktinei būnant slaugos namuose Austrijoje, neieškojo ten užimtumo pagal darbo sutartį, o siekė pradėti dirbti savarankiškai.

34. Taip pat atkreipiu dėmesį į tai, kad Teisingumo Teismas jau yra pareiškęs nuomonę dėl Reglamento Nr. 1408/71 taikymo Vokietijos socialinės apsaugos sistemos išmokos slaugos poreikio atvejais. Sprendime *Molenaar* Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokios išmokos, nepaisant tam tikrų ypatumų, yra „ligos išmokos“ Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 1 dalies a punkto prasme, nes jos iš esmės skirtos papildyti sveikatos draudimo išmokas, su kuriomis yra susijusios organizaciniu požiūriu, kad būtų pagerinta slaugos reikalingų asmenų sveikatos būklė ir gyvenimas[7]. Todėl tokioms išmokoms taikomi šio reglamento 18–36 straipsniai.

35. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad reglamento 19 straipsnis sudaro normatyvinį pagrindą, reglamentuojantį sutuoktinių von Chamier-Glisczinski padėtį. Tačiau turiu pasakyti, kad abejoju šio normatyvinio pagrindo teisingumu. Šis straipsnis reglamentuoja pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbančio asmens (toliau – dirbantis asmuo) ir jo šeimos narių situaciją, kurie *tuo momentu*, kai įvyksta teisę į socialinės apsaugos išmokas pagrindžiantis įvykis, šiuo atveju – slaugos poreikis, gyvena kitoje nei kompetentinga valstybė. Tačiau dirbančio asmens arba jo šeimos nario, kuris perkelia savo gyvenamąją vietą į kitą valstybę narę *po to, kai gavo kompetentingos valstybės išmokas*, situacija reglamentuojama reglamento 22 straipsnio 1 dalies b punkte.

36. Nagrinėjamoje byloje neginčijama, kad prieš perkeldama savo gyvenamąją vietą iš Vokietijos į Austriją P. von Chamier-Glisczinski gavo Vokietijos slaugos draudimo įstaigos išmokas mišriųjų išmokų forma. Taigi, mano nuomone, jos situacija veikiau patenka į 22 straipsnio 1 dalies b punkto, o ne į 19 straipsnio taikymo sritį.

37. Vis dėlto normatyvinio pagrindo pasikeitimas neturi didelės reikšmės taikytinam režimui. Kaip bus parodyta toliau, 22 straipsnio 1 dalies i ir ii punktuose numatytas panašus reglamentavimas kaip ir 19 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose, jeigu nebūtų atsižvelgiama į dirbančio asmens ar jo šeimos nario pareigą gauti kompetentingos draudimo įstaigos leidimą tęsti gydymą kitoje valstybėje narėje[8]. Tačiau 22 straipsnio 1 dalies b punkte numatytu atveju, kuris veikiausiai konstatuotinas P. von Chamier-Glisczinski situacijoje, šį leidimą „galima atsisakyti išduoti tik tuo atveju, jeigu nustatoma, kad atitinkamo asmens persikėlimas gali pakenkti jo sveikatai arba gydymo kursui“.

7 — 1998 m. kovo 5 d. Sprendimas (C-160/96, Rink. p. I-843, 24 punktas).

8 — Išmokoms natūra atveju numatyta, kad jų teikimo trukmė priklauso nuo kompetentingos valstybės narės, o ne, kaip numatyta 19 straipsnyje, nuo gyvenamosios vietos (arba buvimo) valstybės normų.

38. Galiausiai pažymėtina, kad sprendime *Twomey* Teisingumo Teismas, remdamasis tuo, kad pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbančio asmens sąvoka Reglamente Nr. 1408/71 ypač plati, yra konstatavęs, jog Reglamento Nr. 1408/71 19 straipsnis taikomas laikinai darbo neturinčiam dirbančiam asmeniui, neatsižvelgiant į susirgimo momentą iki ar po darbo nutraukimo[9]. Iš to dėl nukreipimo 19 straipsnio 2 dalyje išplaukia, kad jis taikomas ir *laikinai darbo neturinčio dirbančio asmens šeimos nariams, gyvenantiems kitoje nei kompetentingoje valstybėje narėje*. Mano nuomone, tokia pati išvada darytina ir reglamento 22 straipsnio 1 dalies b punkto atveju. Viena vertus, kaip implicitiškai pripažinta sprendimo *Twomey* 16 punkte, pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbančio asmens sąvoka šio straipsnio prasme yra tokia pati. Kita vertus, 22 straipsnio 1 dalies b punkto kaip 19 straipsnio taikymo sritis skiriasi nuo reglamento 25 straipsnio, reglamentuojančio darbo neturinčių asmenų situaciją, kurie laikinai yra kitoje nei kompetentingoje valstybėje narėje, siekdami joje rasti darbą[10], *tačiau neperkeldami ten savo gyvenamosios vietos*[11]. Net jei, kaip teigiama prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo Teisingumo Teismui perduotame DAK rašte, P. von Chamier-Glisczinski sutuoktinis jai būnant slaugos namuose Austrijoje tam tikrą laiką Vokietijoje buvo registruotas kaip ieškantis darbo ir gavo nedarbo paramą iš šios valstybės kompetentingų institucijų, to, vadovaujantis anksčiau išdėstytomis nuostatomis, ir net jei tai pasitvirtintų, nepakaktų, kad būtų galima atmesti galimybę taikyti reglamento 19 straipsnį (ir dėl tų pačių priežasčių – 22 straipsnio 1 dalies b punktą) P. von Chamier-Glisczinski situacijai.

39. Taigi pateikęs šiuo paaiškinimus toliau nagrinėsiu pirmąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo užduotą klausimą.

40. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą išplaukia, kad P. von Chamier-Glisczinski tam tikrą laiką gavo mišrias išmokas pagal SGB XI knygos 38 straipsnį. Šios išmokos mokamos, jei slaugos reikalingas asmuo slaugomas namuose. Per teismo posėdį P. von Chamier-Glisczinski sutuoktinis patvirtino, kad iki persikėlimo į slaugos namus Austrijoje jo sutuoktinė buvo slaugoma namuose.

41. Be to, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą išplaukia, kad 2001 m. rugpjūčio mėnesį P. von Chamier-Glisczinski buvo paprašiusi DAK leisti jai persikelti į slaugos namus Austrijoje išlaikant Vokietijos slaugos draudimo įstaigos išmokas, tačiau šis prašymas buvo atmestas. Kaip minėta, pagal SGB XI knygos 43 straipsnio 1 dalį slaugos reikalingi asmenys turi teisę gauti slaugą visiškai stacionariose įstaigose, jeigu jų neįmanoma slaugyti namuose ar iš dalies stacionariai. Pagal šio straipsnio 2 dalį slaugos draudimo įstaiga padengia buvimo slaugos namuose išlaidas, mokėdama fiksuotą sumą; III slaugos grupės asmenims, kaip antai P. von Chamier-Glisczinski, ši suma sudaro 1432 eurus per mėnesį. Be to, apdraustasis, pasirinkęs visiškai stacionarią slaugą, nepaisant to, kad, slaugos draudimo įstaigos konstatavimu, tai nėra būtina, pagal 43 straips-

9 — 1992 m. kovo 10 d. Sprendimas C-215/90 (Rink. p. I-1823, 13–15 ir 18 punktai).

10 — Žr. sprendimo *Twomey* 15 punktą (nurodytas 9 išnašoje).

11 — Remiantis apibrėžtimi, Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio b punkte gyvenamąją vietą reikia suprasti kaip vietą „kurioje paprastai gyvenama“.

nio 4 dalį gauna 36 straipsnio 3 dalyje atitinkamai slaugos grupei numatyto maksimalaus dydžio priedą; III slaugos grupės atveju šią sumą sudaro 1432 eurai per mėnesį.

42. Atsižvelgiant į tai, atrodytų logiška daryti prielaidą, kad P. von Chamier-Glisczinski savo prašyme DAK išreiškė norą pereiti nuo mišrių išmokų pagal SGB XI knygos 38 straipsnį prie išmokų pagal 43 straipsnį ir tuo pačiu metu pageidavo „eksportuoti“ šias išmokas dėl savo persikėlimo į slaugos namus Austrijoje. DAK atsisakymas buvo pagrįstas Reglamento Nr. 1408/71 19 straipsnio taikymu, o ne tuo, kad nėra įvykdytos perėjimo prie išmokų pagal SGB XI knygos 43 straipsnį sąlygos. Kitaip tariant, P. von Chamier-Glisczinski veikiausiai būtų gavusi tokias išmokas, jeigu ji būtų pasirinkusi slaugą Vokietijoje esančiuose slaugos namuose. Tačiau dėl to, kad perkėlė savo buvimo vietą į Austriją, ji prarado teisę į išmokas pagal SGB XI knygos 36, 38 ir 43 straipsnius, tačiau išlaikė teisę į slaugos pašalpą pagal 37 straipsnį, kuri jos atveju siekė 665 eurų per mėnesį. Be to, ji nebūtų gavusi jokių išmokų pagal Austrijos socialinio draudimo sistemą, kurioje, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, slaugos poreikio kaip antai P. von Chamier-Glisczinski atveju, išmokos natūra, atrodo, nėra numatytos[12].

43. Vokietijos ir Norvegijos vyriausybės bei Komisija mano, kad nepalanki padėtis, kurioje atsidūrė P. von Chamier-Glisczinski, pagrįsta socialinės apsaugos sistemų, kurios tik koordinuojamos, o ne derinamos Reglamentu Nr. 1408/71, skirtumais.

44. Pirmiausia pažymėtina, kad Reglamento Nr. 1408/71 19 straipsnyje numatytas skirtingas reglamentavimas išmokų pinigais ir natūra atvejais. Pirmąsias dirbančiam asmeniui, esančiam kitoje nei įsidarbinimo valstybėje narėje, moka „kompetentinga įstaiga pagal jos administruojamus teisės aktus“ (19 straipsnio 1 dalies b punktas), o antrąsias „(dirbančiam asmeniui) pagal tos įstaigos administruojamų teisės aktų nuostatas, tartum jis būtų joje apdraustas“,kompetentingos įstaigos sąskaita teikia gyvenamosios vietos įstaiga (19 straipsnio 1 dalies a punktas). Kaip jau buvo konstatuota, reglamento 22 straipsnio 1 dalies i ir ii punktuose numatyta analogiška sistema.

45. Dvigubas, iš šių nuostatų išplaukiantis mechanizmas leidžia prie tam tikros valstybės narės socialinės apsaugos sistemos prisijungusiam dirbančiam asmeniui, gyvenančiam ar esančiam kitoje valstybėje narėje, „eksportuoti“ pinigines išmokas, kurias jis gali gauti pagal kompetentingos valstybės taisykles, ir, kita vertus, gauti priimančioje valstybėje narėje išmokas natūra, kurios teikiamos apdraustiesiems šioje valstybėje. Nuoroda į gyvenamosios vietos ar buvimo valstybės normas, be kita ko, siekiama išvengti, kad šios valstybės įstaigos, turinčios teikti išmokas

12 — Kitokios nuomonės laikosi Vokietijos vyriausybė, kuri teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neteisingai suprato atitinkamas Austrijos teisės nuostatas.

prie kitos valstybės narės sistemos prisijungusiam dirbančiam asmeniui, privalėtų taikyti kitokias nei savo taisykles. Šitaip, remiantis šiomis taisyklėmis, nustatoma, pavyzdžiui, išmokos rūšis, jos suteikimo sąlygos[13] bei trukmė[14] ir padengimo apimtis. Išmokos teikiamos „kompetentingos įstaigos sąskaita“[15], kuri, remiantis reglamento 36 straipsniu, privalo jas visiškai atlyginti gyvenamosios vietos ar buvimo valstybės įstaigai.

46. Remiantis Teisingumo Teismo praktikoje pripažinta apibrėžtimi, „išmokų natūra“ sąvoka nedraudžia galimybės, kad šias išmokas sudarytų kompetentingos institucijos mokėjimai, visų pirma – tiesioginių išmokų ar išlaidų padengimo forma, ir kad „išmokos pinigais“ iš esmės yra išmokos, skirtos kompensuoti sergančio darbuotojo darbo užmokesčio praradimą[16]. Sprendime *Molenaar* Teisingumo Teismas patvirtino, kad Vokietijos slaugos draudimo įstaigos išmokos, „skirtos padengti apdraustųjų slaugą namuose arba stacionare, slaugos priemonių pirkimą ir tam tikras priemones, neginčijamai patenka į „išmokų natūra“ sąvoką pagal Reglamento Nr. 1408/71 19 straipsnio 1 dalies a punktą, 25 straipsnio 1 dalies a punktą ir 28 straipsnio 1 dalies a punktą“[17]. Taigi išmokos, sudarančios DAK pateiktų P. von Chamier-Gliszczinski reikalavimų objektą, nepaisant to, kad tai yra reikalavimai sumokėti tam tikrą pinigų sumą kaip išlaidų kompensaciją, yra išmokos natūra ir joms taikomas atitinkamose Reglamento Nr. 1408/71 nuostatose numatytas reglamentavimas.

47. Pagal šio reglamento 19 straipsnio 1 dalies a punktą, kaip jį išaiškino Teisingumo Teismas sprendime *Molenaar*, kitoje nei kompetentingoje valstybėje gyvenantis dirbantis asmuo turi teisę reikalauti išmokų natūra, kurias gyvenamosios vietos ar buvimo valstybė panašiais atvejais teikia savo apdraustiesiems, *„jeigu* šios valstybės teisėje *numatytos išmokos natūra*, skirtos padengti draudiminius įvykius, kuriuos dengia slaugos draudimas užimtumo valstybėje, nekreipiant dėmesio į konkretų socialinės apsaugos sistemos, kurioje teikiamos šios išmokos natūra, pavadinimą“[18].

48. Iš to išplaukia, kad dirbantis asmuo *negali pateikti reikalavimo gyvenamosios vietos valstybei*, jeigu jos teisės normose nėra numatytas išmokų natūra teikimas draudiminiam įvykiui, kuriam reikalaujama šių išmokų, padengti. Ši išvada, mano nuomone, atitinka ne tik reglamento 19 straipsnio 1 dalies

13 — Pavyzdžiui, kai kuriose nacionalinės teisės sistemose medicininės priežiūros valstybinėse įstaigose išlaidas paprastai apmoka kompetentinga įstaiga, o kitose galioja kompensavimo sistema. Medicininės priežiūros išlaidų padengimo procentas įvairiose sistemose skiriasi.

14 — Kaip matėme, tais atvejais, kurie patenka į 22 straipsnio 1 dalį, išmokų trukmė nustatoma pagal kompetentingos valstybės nuostatas.

15 — Žr. 19 straipsnio 1 dalies b punktą ir 22 straipsnio 1 dalies i papunktį.

16 — Žr. 1966 m. birželio 30 d. Sprendimą *Vaassen-Göbbels* (61/65, Rink. p. 407, visų pirma p. 429)

17 — 32 punktas.

18 — 37 punktas. Išskirta mano.

a punkto tekstą, bet ir jo tikslą, kuriuo siekiama užtikrinti dirbančių asmenų prieigą prie jų sveikatos būklę atitinkančių slaugos paslaugų gyvenamosios vietos ar buvimo valstybėje *tokiomis pačiomis sąlygomis,* kokios suteikiamos apdraustiesiems pagal šios valstybės narės socialinės apsaugos sistemą.

49. P. von Chamier-Gliszczinski atveju tai reiškia, kad, atsižvelgiant į tai, jog Austrijos socialinės apsaugos sistemoje išmokos natūra slaugos poreikio atvejais veikiausiai nėra numatytos, ji negali pateikti reikalavimų *gyvenamosios vietos valstybės įstaigai*.

50. Taigi šiuo požiūriu aš pritariu išaiškinimui, kurį savo pastabose pasiūlė Vokietijos ir Norvegijos vyriausybės bei Komisija.

51. Tačiau negaliu pritarti tezei, kad iš reglamento 19 straipsnio 1 dalies a punkte įtvirtintos kolizinės normos prigimties tariamai išplaukia, jog dirbančiojo asmens teisė į išmokas natūra tuo atveju, kai jis gyvena kitoje nei užimtumo valstybėje narėje, nustatoma vien pagal gyvenamosios vietos valstybės narės teisės normas ir tai daroma taip, kad *pagal kompetentingos valstybės narės teisės normas jo įstaigai* negalima pateikti reikalavimo suteikti tokias išmokas, jeigu gyvenamosios vietos valstybės nuostatose nėra numatyta išmokų natūra draudiminiam įvykiui, kuriam reikalaujama šių išmokų, padengti.

52. Šiuo klausimu sprendime *Jordens-Vosters* Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, kad Reglamentu Nr. 1408/71 „iš esmės siekiama užtikrinti atskirose valstybėse narėse Bendrijoje migruojantiems darbuotojams galiojančių socialinės apsaugos sistemų taikymą vadovaujantis vienodais Bendrijos kriterijais“ ir „tai reiškia, kad jeigu Reglamentas Nr. 1408/71 būtų aiškinamas taip, jog jis draudžia nacionalinės teisės aktais suteikti darbuotojui platesnę socialinę apsaugą, nei išplaukia iš šio reglamento taikymo, būtų nepaisoma šio tikslo ir kartu pažeistos (EB 42) straipsnio paskirtis bei sritis“[19]. Tiksliau tariant, šia proga Teisingumo Teismas nusprendė, kad todėl nebūtų tinkamai atsižvelgta į 19 straipsnio tekstą ir esmę, jeigu ši nuostata būtų aiškinama taip, „jog ji draudžia kompetentingai įstaigai suteikti darbuotojui ar teisę į pensiją turinčiam asmeniui palankesnes socialines išmokas, nei ji įpareigota teikti pagal Bendrijos teisės nuostatą, jeigu šios įstaigos taikomos nacionalinės teisės normos ypatingomis aplinkybėmis pripažįsta apdraustajam tokią padidintą socialinę apsaugą“. Anot Teisingumo Teismo, *nėra reikšminga*, kad atitinkamas darbuotojas ar teisę į pensiją turintis asmuo gyvena kitos, ne kompetentingos valstybės narės teritorijoje; ši aplinkybė pagal reglamento 19 straipsnį veikiau svarbi, „siekiant nustatyti įstaigą, kuri turi teikti apdraustajam išmokas, bei šių išmokų suteikimui galiojančias teisės normas, *tačiau* <…> *neturi įtakos* galimam tokių papildomų socia-

19 — 1980 m. sausio 10 d. Sprendimas *Jordens-Vosters* (69/79, Rink. p. 75, 11 punktas).

linių išmokų skyrimui pagal kompetentingos valstybės narės teisės normas, kurių apdraustasis neturi teisės reikalauti, tačiau kurias jam gali pripažinti kompetentinga įstaiga“[20].

53. Atitinkamai sprendime *Pierik I*[21], susijusiame ne su Reglamento Nr. 1408/71 19, o su 22 straipsniu, Teisingumo Teismas, pažymėjęs, kad „įgyvendinant bendrus Sutarties tikslus 22 straipsnis <…> priskiriamas prie priemonių, kuriomis darbuotojams, esantiems Bendrijos valstybių narių piliečiais, neatsižvelgiant į tai, kokioje nacionalinėje įstaigoje jie yra apdrausti arba kur yra jų gyvenamoji vieta, siekiama suteikti galimybę gauti kitoje valstybėje narėje suteikiamas išmokas natūra“[22], nusprendė, jog sąvokos „išmokos natūra, kurias kompetentingos įstaigos sąskaita (darbuotojams) teikia buvimo ar gyvenamosios vietos įstaiga“ (22 straipsnio 1 dalies b punktas), apibrėžia ne tik gyvenamosios vietos valstybėje narėje suteikiamas išmokas natūra, bet ir tas, kurias gali suteikti kompetentinga įstaiga[23]; kaip konstatavo Teisingumo Teismas, taip yra todėl, jog reglamentas reikalauja užtikrinti darbuotojui galimybę gauti jo sveikatos būklę atitinkantį gydymą bet kurioje valstybėje narėje, neatsižvelgiant į jo gyvenamąją vietą arba į tai, kurioje valstybėje narėje turi buveinę socialinio draudimo įstaiga, kurioje jis apsidraudęs[24].

54. Abu minėti sprendimai buvo susiję su slaugos paslaugomis užimtumo valstybėje narėje, suteikiamomis šios valstybės įstaigos dirbančiam asmeniui, turinčiam gyvenamąją vietą kitoje valstybėje narėje, o P. von Chamier-Glisczinski atveju reikalaujama kompensuoti gyvenamosios vietos valstybėje narėje gautas išmokas. Tačiau vien ši aplinkybė veikiau neleidžia atmesti galimybės perkelti Teisingumo Teismo suformuluotus principus tokioms faktinėms aplinkybėms, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje.

55. Kita vertus, jeigu būtų manoma, kad 19 straipsnis trukdo kompetentingos valstybės narės įstaigoms suteikti jose apsidraudusiems išmokas natūra pagal joms galiojančias teisės normas, jeigu tokios išmokos nėra numatytos suinteresuotojo asmens gyvenamosios vietos valstybėje, tai galėtų lemti su reglamento tikslais nesuderinamus rezultatus. Taip, pavyzdžiui, atsitiktų, jeigu kompetentingoji valstybė tam tikrai rizikai padengti numatytų vien išmokas natūra, o gyvenamosios vietos valstybė narė – vien pinigines išmokas: tokiu atveju dirbantis asmuo negautų nei piniginių išmokų, nes jos nėra numatytos kompetentingoje valstybėje, kuri jas turėtų teikti pagal reglamento 19 straipsnio 1 dalies b punktą, nei išmokų natūra, nes jos nenumatytos gyvenamosios vietos valstybėje. Kitaip tariant, darbuojas negautų jokio atitinkamos rizikos padengimo, nors abiejų valstybių narių socialinės apsaugos sistemos tokį padengimą numato. Be to, tokiu atveju darbuotojas būtų traktuojamas kitaip nei

20 — 13 punktas. Išskirta mano.
21 — 1978 m. kovo 16 d. Sprendimas (117/77, Rink. p. 825).
22 — 14 punktas.
23 — 21 punktas.
24 — 17 ir 22 punktai.

pagal kompetentingos valstybės socialinės apsaugos sistemą apdrausti asmenys, gyvenantys šioje valstybėje, ir kitaip nei apdraustieji pagal gyvenamosios vietos valstybės socialinės apsaugos sistemą.

56. Man atrodo akivaizdu, kad toks rezultatas neatitiktų reglamento esmės ir pagal EB 42 straipsnį koordinuojant nacionalinės teisės normas dėl socialinės apsaugos siekiamų tikslų, kuriems visų pirma priskiriami diskriminacijos draudimas ir sąžiningai įgytų teisių apsauga[25]. Šiuo atžvilgiu taip pat reikia atkreipti dėmesį į tai, kad Teisingumo Teismas visuomet priešinosi tokiam Reglamento Nr. 1408/71 aiškinimui, dėl kurio būtų prarasti tam tikros valstybės narės teisės normomis užtikrinamų socialinės apsaugos privalumai[26].

57. Nors Reglamentas Nr. 1408/71 nedraudžia kompensavimo, kurio P. von Chamier-Glisczinski reikalauja iš DAK, tačiau, mano nuomone, teisė į šios kompensacijos sumokėjimą negali būti kildinama iš šio reglamento normų, net jei jos būtų aiškinamos atsižvelgiant į Sutarties nuostatas dėl judėjimo laisvės. Todėl reikia patikrinti, ar ši teisė gali būti pripažinta vadovaujantis tiesiogiai šiomis nuostatomis, kurios sudaro antrojo prejudicinio klausimo dalyką.

58. Dėl visų išdėstytų motyvų, siūlau Teisingumo Teismui į pirmąjį prejudicinį klausimą atsakyti taip:

„1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, 19 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantis asmuo, gyvenantis kitoje nei kompetentinga valstybė narė, iš gyvenamosios vietos įstaigos neturi teisės reikalauti išmokų natūra kompetentingos įstaigos sąskaita, jei gyvenamosios vietos valstybės teisės normose nėra numatytas išmokų natūra teikimas draudiminiam įvykiui, kuriam reikalaujama šių išmokų, padengti. Reglamento Nr. 1408/71 19 straipsnio 1 dalies a punktas neprieštarauja tokiam išmokų teikimui tokiam dirbančiam asmeniui arba jo šeimos nariui išlaidų kompensavimo forma, kai moka kompetentinga įstaiga pagal jai galiojančias teisės normas.“

59. Mano nuomone, taip pat reikia aiškinti Reglamento Nr. 1408/71 22 straipsnį, jeigu

25 — Šiuo klausimu taip pat žr. neseniai Teisingumo Teismo priimtą sprendimą *Bosmann*, kuriame dar kartą pabrėžta, kad nors pagal Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punktą, kuriuo remiantis pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai, kurioje jis dirba, net jeigu gyvena kitos valstybės narės teritorijoje, „gyvenamosios vietos valstybei (nesiekiama sudaryti kliūčių) pagal savo teisės aktus skirti tokiam asmeniui šeimos pašalpas“ (2008 m. gegužės 20 d. Sprendimas, C-352/06, Rink. p. I-3827, 31 punktas).

26 — Žr. 1993 m. gruodžio 9 d. Sprendimą *Lepore ir Scamuffa* (sujungtos bylos C-45/92 ir C-46/92, Rink. p. I-6497, 21 punktas); 1991 m. spalio 4 d. Sprendimą *Paraschi* (C-349/87, Rink. p. I-4501, 22 punktas); 1993 m. kovo 30 d. Sprendimą *de Wit* (C-282/91, Rink. p. I-1221, 16 ir 17 punktai) ir 1994 m. spalio 5 d. Sprendimą *van Munster* (C-165/91, Rink. p. I-4661, 27 punktas). Taip pat žr. 1997 m. spalio 9 d. Sprendimą *Naranjo Arjona ir kt.* (sujungtos bylos C-31/96–C-33/96, Rink. p. I-5501, 20 punktas); 1998 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Grajera Rodríguez* (C-153/97, Rink. p. I-8645, 17 punktas) ir 2006 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Nemec* (C-205/05, Rink. p. I-10745, 37 ir 38 punktai).

prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuotų, kad P. von Chamier-Glisczinski situacija, kaip aš manau, patenka į šios nuostatos, o ne 19 straipsnio taikymo sritį.

C — *Dėl antrojo prejudicinio klausimo*

60. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiraujasi Teisingumo Teismo, ar remiantis EB 18, 39 ir 49 straipsniais egzistuoja teisė į tai, kad, gavus leidimą, *kompetentinga įstaiga* atlygintų priėmimo ir slaugymo slaugos namuose kitoje valstybėje narėje išlaidas, *atitinkančias išmokas, kurias turi teisę gauti apdraustasis kompetentingoje valstybėje narėje*.

61. Pirmiausia reikia priminti nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką dėl EB 234 straipsnyje įtvirtinto funkcijų pasidalijimo, pagal kurią, nepaisant to, kad būtent nacionalinis teismas turi taikyti Bendrijos teisės nuostatas, kaip jas išaiškino Teisingumo Teismas savo nagrinėjamoje byloje, vis dėlto Teisingumo Teismas, vadovaudamasis nacionalinio teismo pateiktais duomenimis ir visų pirma sprendimo dėl prašymo pateikti prejudicinį sprendimą motyvais, turi išrinkti tuos Bendrijos teisės aspektus, kuriuos, atsižvelgiant į ginčo dalyką, reikia išaiškinti[27].

62. Konstatuotina, kad iš mūsų turimų faktinių duomenų išplaukia, jog P. von Chamier-Glisczinski negali reikalauti taikyti EB 49 straipsnio jos naudai. Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo suteikta informacija ir P. von Chamier-Glisczinski per posėdį suteiktais duomenimis, ji nebuvo *laikinai* nuvykusi į Austriją, kad būtų ten slaugoma specializuotose namuose, o *ten įsikūrė nuolatiniam laikui*, kol ten persikėlė ir jos vyras. Ji nuolat gyveno Austrijoje ir buvo atitinkamuose slaugos namuose 27 mėnesius. Sprendime *Steymann* Teisingumo Teismas konstatavo, kad Sutarties 59 ir 60 straipsniai (dabar – EB 49 ir 50 straipsniai) „netaikomi valstybės narės piliečiui, kuris nuvyksta į kitos valstybės narės teritoriją ir ten įsikuria nuolatiniam laikui, siekdamas neribotą laiką teikti ar gauti paslaugas“[28]. Šis konstatavimas buvo patvirtintas sprendime *Sodemare*[29], susijusiame su pagyvenusių asmenų rezidencijų gyventojais.

63. Sutuoktinių von Chamier-Glisczinski situacijai lygiai taip pat veikiausiai nebus taikomas ir EB 39 straipsnis. Iš P. von

27 — Žr. 2003 m. spalio 23 d. Sprendimą *Inizan* (C-56/01, Rink. p. I-12403, 32 ir 34 punktai ir ten nurodyta teismo praktika).

28 — 1988 m. spalio 5 d. Sprendimas (196/87, Rink. p. 6159, 17 punktas).

29 — 1997 m. birželio 17 d. Sprendimas *Sodemare ir kt.* (C-70/95, Rink. p. I-3395, 38 punktas).

Chamier-Glisczinski sutuoktinio paaiškinimų per posėdį matyti, kad jo sutuoktinei būnant Austrijoje jis nedėjo jokių pastangų, kad rastų šioje šalyje darbą pagal darbo sutartį.

64. Todėl, atsižvelgiant į faktinį pagrindinės bylos kontekstą, atsakymą į antrąjį prejudicinį klausimą reikia apriboti EB 18 straipsnio išaiškinimu.

65. Pirmiausia norėčiau pasakyti, jog nepritariu Komisijos ir Norvegijos vyriausybės prieštaravimui, kad aplinkybė, jog socialinės apsaugos srityje Reglamentas Nr. 1408/71 įgyvendina Sutarties nuostatose įtvirtintą judėjimo laisvę, reiškia, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamam atvejui taikomas tik šio reglamento 19 straipsnio 1 dalies a punktas, o Sutarties nuostatos galėtų būti taikomos, tik jei šis straipsnis būtų pripažintas prieštaraujančiu teisei.

66. Kaip jau minėjau[30], manau, kad Reglamento Nr. 1408/71 19 straipsnio 1 dalies a punktas nedraudžia, vadovaujantis Sutarties nuostatomis, pripažinti tam tikros dirbančio asmens ar jo šeimos nario teisės, kuria reikėtų remtis ne gyvenamosios vietos valstybės, o draudimo valstybės įstaigos atžvilgiu.

67. Šiuo klausimu taip pat reikia atkreipti dėmesį į tai, kad, nagrinėdamas Reglamento Nr. 1408/71 22 straipsnio 1 dalies santykį su Sutarties nuostatomis dėl laisvo paslaugų judėjimo, sprendime *Kohll*[31] Teisingumo Teismas konstatavo, jog šia norma *nesiekiama reglamentuoti* ir todėl taip pat *nesiekiama užkirsti kelio* tam, kad kitoje valstybėje narėje suteikto gydymo išlaidos *būtų kompensuojamos pagal draudimo valstybėje galiojančius tarifus*, ir ji apsiriboja tuo, kad leidžia apdraustajam kompetentingos įstaigos sąskaita gauti išmokas natūra, vadovaujantis tos valstybės teisės normomis, kurioje šios išmokos teikiamos[32]. Bendras šio konstatavimo pobūdis ir faktas, jog reglamento 22 straipsnio 1 dalyje ir 19 straipsnio 1 dalyje numatytas vienodas išmokų natūra reglamentavimas, verčia mane manyti, kad šis Teisingumo Teismo išaiškinimas, greta visų 22 straipsnio 1 dalies (įskaitant b punktą) reglamentuojamų faktinių aplinkybių galioja ir tokioms aplinkybėms, kurios patenka į 19 straipsnio 1 dalies taikymo sritį. Taigi 19 straipsnio 1 dalimi, kaip ir 22 straipsnio

30 — Žr. 51–56 punktus.

31 — 1998 m. balandžio 28 d. Sprendimas *Kohll* (C-158/96, Rink. p. I-1931).

32 — 26 ir 27 punktai. Juose Teisingumo Teismas atsakė į Liuksemburgo vyriausybės ir kompetentingos įstaigos prieštaravimą, kurio turinys buvo panašus į šioje byloje išsakytąjį Komisijos. Taip pat žr. 2001 m. liepos 12 d. Sprendimą *Vanbraekel* (C-368/98, Rink. p. I-5363, 36 punktas). Galiausiai sprendime *Inizan* (nurodytas 27 išnašoje, 15–36 punktai) Teisingumo Teismas paneigė, kad reglamento 22 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktis, kiek jame numatyta, jog jo užtikrinamas išmokų natūra suteikimas priklauso nuo išankstinio leidimo, prieštarauja EB 49 ir 50 straipsniams. Iš pastarojo laiko sprendimų žr. 2006 m. gegužės 16 d. Sprendimą Watts (C-372/04, Rink. p. I-4325, 46–48 punktai).

1 dalimi, nesiekiama reglamentuoti ir todėl *neužkertamas kelias* kitoje nei draudimo valstybėje ir pagal ten galiojančias sąlygas bei tarifus teikiamų slaugos paslaugų išlaidų kompensavimui.

68. Minėtame sprendime *Kohll* Teisingumo Teismas taip pat patvirtino, kad teisė į tokią kompensaciją tiesiogiai išplaukia iš Sutarties nuostatų dėl laisvo paslaugų judėjimo[33].

69. Tačiau šioje byloje reikia atsakyti į klausimą, ar tokią pačią teisę galima pripažinti vadovaujantis EB 18 straipsniu, jeigu negalima taikyti nei EB 49, nei EB 39 straipsnio.

70. Šiuo atžvilgiu pirmiausia norėčiau atkreipti dėmesį į tai, kad, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, Bendrijos teisė neturi įtakos valstybių narių įgaliojimams formuoti savo socialinės apsaugos sistemas[34]. Todėl nesant suderinimo Bendrijos lygmeniu kiekviena valstybė narė, priimdama savo teisės normas, turi nustatyti socialinės apsaugos išmokų teikimo sąlygas[35]. Tačiau, įgyvendindamos šį įgaliojimą, valstybės narės turi paisyti Bendrijos teisės[36] ir visų pirma Sutarties nuostatų dėl kiekvienam Sąjungos piliečiui pripažįstamos teisės laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje[37].

71. Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, kad atsižvelgiant į tai, jog Sąjungos pilietis kiekvienoje valstybėje narėje turi būti vienodai teisiškai vertinamas kaip ir šių valstybių narių piliečiai, esantys tokioje pačioje situacijoje, su teise laisvai judėti būtų nesuderinama, jeigu šis pilietis valstybėje narėje, kurios pilietis jis yra, būtų vertinamas mažiau palankiai nei tuo

33 — Anot Teisingumo Teismo, šios nuostatos draudžia tokį nacionalinį reglamentavimą, pagal kurį išlaidų savarankiškai dirbančio gydytojo paslaugoms ne ligoninėse kitoje valstybėje narėje kompensavimas pagal kompetentingos valstybės tarifus priklauso nuo išankstinio apdraustojo draudimo įstaigos leidimo. Teisingumo Teismo nuomone, toks reglamentavimas „atgraso apdraustuosius socialiniu draudimu nuo kreipimosi į medicinos paslaugų teikėjus kitoje valstybėje narėje ir tiek jiems, tiek jų pacientams sudaro laisvo paslaugų judėjimo kliūtį“ (sprendimo 34 ir 35 punktai).

34 — Žr., be kita ko, 1984 m. vasario 7 d. Sprendimą *Duphar ir kt.* (238/82, Rink. p. 523, 16 punktas) ir minėtą sprendimą *Sodemare ir kt.* (nurodytas 29 išnašoje, 27 punktas).

35 — Žr., be kita ko, 1980 m. balandžio 24 d. Sprendimą *Coonan* (110/79, Rink. p. 1445, 12 punktas); 1991 m. spalio 4 d. Sprendimą *Paraschi* (C-349/87, Rink. p. I-4501, 15 punktas) ir 1997 m. sausio 30 d. Sprendimą *Stöber ir Piosa Pereira* (sujungtos bylos C-4/95 ir C-5/95, Rink. p. I-511, 36 punktas).

36 — Žr. 2003 m. kovo 13 d. Sprendimą *Müller-Fauré ir van Riet* (C-385/99, Rink. p. I-4509, 100 punktas); 1998 m. balandžio 28 d. Sprendimą *Decker* (C-120/95, Rink. p. I-1831, 23 punktas) ir sprendimą *Watts* (nurodytas 32 išnašoje, 92 punktas) bei *Kohll* (nurodytas 32 išnašoje, 19 punktas).

37 — Žr. 2000 m. lapkričio 23 d. Sprendimą *Elsen* (C-135/99, Rink. p. I-10409, 33 punktas).

atveju, jei nebūtų pasinaudojęs Sutarties suteiktomis galimybėmis judėjimo laisvės srityje[38]. Anot Teisingumo Teismo, šios galimybės nebūtų visiškai veiksmingos, jei valstybės narės pilietį nuo pasinaudojimo jomis būtų galima sulaikyti sudarant kliūčių jam apsigyventi priimančiojoje valstybėje narėje, t. y. jo kilmės valstybės teisės aktais jį nubaudžiant dėl to, kad pasinaudojo minėtomis galimybėmis[39].

72. Nacionalinės teisės aktai, dėl kurių kai kurie šios valstybės piliečiai atsiduria mažiau palankioje padėtyje vien dėl to, kad pasinaudojo savo judėjimo ir apsigyvenimo kitoje valstybėje narėje laisve, lemtų nevienodą vertinimą, pažeidžiantį principus, kuriais pagrįstas Sąjungos piliečio statusas, t. y. vienodo teisinio vertinimo naudojantis savo judėjimo laisve garantija[40].

73. Mano nuomone, taip pat turėtų būti vertinamas nacionalinis reglamentavimas, pagal kurį prie nacionalinės socialinės apsaugos sistemos prisijungusiam asmeniui, apdraustam nuo slaugos poreikio rizikos, nesuteikiama teisė į išlaidų, patirtų dėl buvimo specializuotoje kitos valstybės įstaigoje, kompensaciją šios schemos garantuojamose ribose, jeigu šios išlaidos būtų kompensuotos buvimo sutartį sudariusioje įstaigoje, esančioje draudimo valstybės narės teritorijoje.

74. Toks skirtingas vertinimas galėtų būti pateisinamas, tik jeigu jis būtų pagrįstas objektyviais veiksniais, proporcingais nacionalinės teisės siekiamam teisėtam tikslui[41].

75. Šiuo klausimu norėčiau priminti, jog sprendime *Smits ir Peerbooms*[42], išplėsdamas sprendime *Kohll* suformuluotų principų taikymą medicininėms paslaugoms buvimo ligoninėje atveju, Teisingumo Teismas išaiškino, kad jeigu tam tikros valstybės narės taisyklėse numatyta, kad išlaidų medicininėms paslaugoms buvimo kitos valstybės narės ligoninėje atveju kompensavimas iš kompetentingos įstaigos lėšų priklauso nuo išankstinio leidimo, tai yra paslaugų judėjimo

38 — Žr. 2006 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Turpeinen* (C-520/04, Rink. p. I-10685, 20 punktas); 2002 m. liepos 11 d. Sprendimą *D'Hoop* (C-224/98, Rink. p. I-6191, 30 punktas) ir 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Pusa* (C-224/02, Rink. p. I-5763, 18 punktas).

39 — Žr. sprendimų *Turpeinen* 22 punktą ir *Pusa* 19 punktą (nurodyti 38 išnašoje).

40 — Žr. sprendimų *Turpeinen* 22 punktą ir *Pusa* 19 punktą (nurodyti 38 išnašoje). Taip pat žr. 2006 m. liepos 18 d. Sprendimą *De Cuyper* (C-406/04, Rink. p. I-6947, 39 punktas) ir sprendimą *Elsen* (nurodytas 37 išnašoje).

41 — Žr. 2004 m. kovo 23 d. Sprendimą *Collins* (C-138/02, Rink. p. I-2703, 66 punktas) bei sprendimų *Turpeinen* (nurodytas 38 išnašoje) 32 punktą ir *Van Cuyper* (nurodytas 40 išnašoje) 40 punktą.

42 — 2001 m. liepos 12 d. Sprendimas (C-157/99, Rink. p. I-5473).

laisvės apribojimas, tačiau gali būti pateisinamas dvigubu subalansuoto ir visuotinai prieinamo gydymo ligoninėse bei veiksmingo ligonių priežiūrai skirtų finansinių išteklių panaudojimo tikslu[43].

76. Mano supratimu, tokie patys samprotavimai taikytini ir slaugos reikalingų asmenų slaugos ir paramos paslaugoms, kurios teikiamos specializuotose įstaigose. Ir tokioms paslaugoms, kaip, mano nuomone, teisingai pabrėžė Vokietijos ir Norvegijos vyriausybės, galioja tokie patys planavimo reikalavimai, kiek tai susiję su subalansuotos ir visuotinai prieinamos slaugos reikalingiems asmenims skirtų priežiūros namų sistemos išlaikymu, visų pirma atsižvelgiant į ilgą gyvenimo trukmę Bendrijos valstybėse, bei reikalavimai sumažinti nacionalinių socialinės apsaugos sistemų sąnaudas.

77. Todėl išankstinio leidimo reikalavimas kaip minėtos kompensacijos gavimo sąlyga neprieštarautų EB 18 straipsniui, jeigu leidimo suteikimas būtų reikalingas siekiant pirmiau minėtų tikslų, pagrįstas objektyviais, nediskriminuojančiais ir iš anksto nustatytais kriterijais bei atitiktų proporcingumo reikalavimą[44].

78. Tačiau reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, P. von Chamier-Glisczinski prašymas, jos buvimo slaugos namuose Austrijoje pateiktas dėl išmokų natūra, numatytų slaugos draudimo sistemoje, prie kurios ji buvo prisijungusi, buvo atmestas vadovaujantis vien Reglamento Nr. 1408/71 19 straipsniu. Dėl minėtų priežasčių aplinkybė, kad šis straipsnis taikytinas šioje byloje, nepanaikina teisės į išlaidų padengimą šioje sistemoje numatytose ribose pagal EB 18 straipsnį[45]. Todėl P. von Chamier-Glisczinski prašymo atmetimas bet kuriuo atveju negali būti laikomas teisėtu.

43 — 69 ir paskesni punktai. Tačiau pagal teismo praktiką leidimo reikalavimas negali būti taikomas kitoje valstybėje narėje suteiktai ambulatorinei slaugai (sprendimas *Kholl*, nurodytas 31 išnašoje).

44 — Žr. sprendimus *Müller-Fauré ir van Riet* (nurodytas 36 išnašoje) ir *Inizan* (nurodytas 27 išnašoje). Pavyzdžiui, 2004 m. kovo 18 d. Sprendime *Leichtle* (C-8/02, Rink. p. I-2641) Teisingumo Teismas pripažino nesuderinamomis su laisvo paslaugų judėjimo reikalavimais sąlygas, nuo kurių pagal Vokietijos nuostatą dėl paramos priklausė leidimo suteikimas savo apdraustiesiems gydytis užsienio sanatorijoje.

45 — Tačiau reikia turėti omenyje, kad tam tikrais atvejais ši teisė į kompensaciją ir teisė gauti gyvenamosios ar buvimo vietos valstybėje teikiamas paslaugas natūra, kylanti iš Reglamento Nr. 1408/71 nuostatų, gali sutapti. Savaime suprantama, kad tokiu atveju turi būti išvengta dvigubos išmokos suteikimo rizikos. Tai galima pasiekti administraciniu dalyvaujančių įstaigų bendradarbiavimu pagal šiame reglamente sukurtą sistemą.

VI — Išvada

79. Remdamasis išdėstytais argumentais, siūlau Teisingumo Teismui į *Bayerisches Landessozialgericht München* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

„1. 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, 19 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantis asmuo, gyvenantis kitoje nei kompetentinga valstybė narė, iš gyvenamosios vietos įstaigos neturi teisės reikalauti išmokų natūra kompetentingos įstaigos sąskaita, jei gyvenamosios vietos valstybės teisės normose nėra numatytas išmokų natūra teikimas draudiminiam įvykiui, kuriam reikalaujama šių išmokų, padengti. Reglamento Nr. 1408/71 19 straipsnio 1 dalies a punktas neprieštarauja tokių išmokų teikimui dirbančiam asmeniui arba jo šeimos nariui išlaidų kompensavimo forma, kai moka kompetentinga įstaiga pagal jai galiojančias teisės normas.

2. EB 18 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis draudžia valstybės narės reglamentavimą, kuris nacionalinės socialinės apsaugos sistemoje nuo slaugos poreikio rizikos apsidraudusiam asmeniui nesuteikia teisės į išlaidų, patirtų dėl buvimo specializuotoje kitos valstybės įstaigoje, kompensaciją šios schemos garantuojamose ribose, jeigu šios išlaidos būtų kompensuotos buvimo sutartį sudariusioje įstaigoje, esančioje kompetentingos valstybės narės teritorijoje. Toks skirtingas vertinimas galėtų būti pateisinamas, tik jeigu jis būtų pagrįstas objektyviais veiksniais, proporcingais nacionalinės teisės siekiamam teisėtam tikslui.“